

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Теодора Николаева Симеонова

ШУ „Епископ Константин Преславски”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен “доктор”

в област на висше образование **1. Педагогически науки.**

професионално направление **1.3. Педагогика на обучението по...**

Докторска програма:: **Методика на обучението по физическо възпитание и спорт**

Автор: Диана Живкова Филипова

Тема: „Развитие на двигателните способности на ученици 9 и 10 клас със средствата на волейбола“

Научен ръководител: доц. Вера Антонова - Върбанова, доктор

ОБЩО ОПИСАНИЕ НА ПРЕДСТАВЕНИТЕ МАТЕРИАЛИ И ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТУРАТА

Определена съм за член на научно жури със заповед № РД-16-157/26.09.2025 на Ректора на ШУ „Епископ. Константин Преславски" по процедура за защита на дисертационен труд . Докторантката Диана Филипова е изпълнила изискванията по Индивидуалния учебен план, положила е съответните изпити по специалността. Отчислена е с право на защита. На катедрено заседание е проведено вътрешно обсъждане на дисертационния труд и е взето единодушно решение за допускане до публична защита.

Не установих процедурни нарушения или пропуски по докторантурата.

Предоставените ми за рецензиране материали включват:

- ❖ Автобиография;
- ❖ Заповед за зачисляване;
- ❖ Заповед за отчисляване с право на защита;
- ❖ Дисертация и автореферат;
- ❖ Декларация за авторство;
- ❖ Протокол за антиплагиатство;

- ❖ Списък на научните публикации по темата на дисертацията и копия от тях;
- ❖ Справка за изпълнение на минималните национални изисквания по чл.2Б, ал.2 и 3 от ЗРАСРБ;
- ❖ Справка за приносните моменти в дисертационния труд;

Горе изброените документи са в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ШУ „Епископ Константин Преславски“:

КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА

Диана Филипова е родена през 1974 г. Завършва през 1992г. Спортно училище „Георги Бенковски“ – гр. Варна. През 2014 година завършва ШУ “Епископ Константин Преславски“, ОКС „бакалавър“ с квалификация Учител по физическо възпитание и спорт. Придобива и ОКС „магистър“ през 2015г. със същата квалификация. Реализира се по специалността и от 2015г. до настоящия момент е учител по физическо възпитание и спорт в Първа езикова гимназия – гр. Варна. Професионално се реализира като състезател и треньор по волейбол – спорт в който е специалист. Активно участва в НУШ по волейбол и плажен волейбол и има множество награди. Многократно участва и в турнири по плажен волейбол извън страната, считано от 2007г до 2014г, като получила златни и сребърни медали, много купи и други отличия.

АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ НА РАЗРАБОТЕНИЯ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД ПРОБЛЕМ

Дисертационният труд на Диана Филипова представлява методическо изследване, свързано с идеята за повишаване двигателните способности в учебния процес по физическо възпитание и спорт със средствата на волейболната игра. Един масово практикуван спорт в българското училище.

Важността на разработената от докторантката дисертация се засилва от необходимостта да се познават тънкостите на физическата, техническата и психическа подготовка при практикуване на спорта волейбол от подрастващите. Както всеки спорт, така и този се нуждае от научен подход и методика. В този контекст считам, че избраната и разработена от Диана Филипова тема е интересна и със значение за теорията и практиката в областта на физическо възпитание и спорта.

ПОЗНАВАНЕ НА ПРОБЛЕМА

Диана Филипова има натрупан опит, като състезател и преподавател. Тя познава проблематиката. За нейната компетентност изводи могат да се направят от списването на дисертацията.

МЕТОДИКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

За решаване на задачите и постигането на целта, докторантката прилага комплекс от утвърдени методи, които включват:

- Проучване на литературни източници;
- Анкетно проучване;
- Педагогическо наблюдение;
- Спортно-педагогическо тестиране;
- Математико-статистически методи;

Комплексът от методи е адекватен на изследователската цел и системата от изследователски задачи, които авторката си поставя.

ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Разработената от Диана Филипова дисертация следва класическата структура за подобен род разработки и отговаря на общоприетите изисквания. Тя съдържа въведение, три глави, постановка на проблема, научно - методологични параметри на изследването (цел и задачи), заключение, приноси и препоръки, библиография и приложения. Обемът и е 184 страници. Онагледена е с 29 таблици и 23 фигури. Библиографията обхваща 100 източника на кирилица, на латиница и интернет сайтове.. Въведението е стегнато и ни въвежда в проблематиката на спортните игри.

Първа глава „Теоретичен анализ” (59 с.) се състои от 6 параграфа, в които последователно е проследено историческото развитие на волейбола в световен мащаб и в България. Направена е характеристика на физическото възпитание и спорт в училищата като нормативни документи, цел и задачи, държавно образователни изисквания. Разгледани са физическо развитие и двигателни особености на учениците. Открити са специфичните средства на волейболната игра при възпитаване на отделните физически качества: сила, бързина, издръжливост и ловкост.

В края на тази глава е изведена работната хипотеза, която според мен е правилно формулирана.

В първа глава в параграфа, отнасящ се за спорта волейбол проличава високата компетентност и съпричастност на авторката

Втора глава Цел, задачи, методика и организация на изследването.

Тази глава съдържа всичко изброено в заглавието и. Целта е правилно формулирана, а именно: да се установи ефективността на приложените специално подбрани волейболни

упражнения върху развиването на двигателните способности на ученици от 9 и 10 клас от средното училище. От нея произтичат шест задачи, които напълно отговарят на направеното по дисертацията. Формулирани са обект и предмет на изследването. Подбраните методи са адекватни. Получените резултати са подложени на математико- статистическа обработка, като са приложени вариационен, корелационен и честотен анализи. Докторантката прави спортно-педагогическо тестиране, което включва 22 показателя, осведомяващи за антропометрични данни, физическа годност и специфичната волейболна подготвеност на изследваните лица. Всички тестове описва подробно и помества в приложения, което намирам за много правилно решение. Така не утежнява втора глава, а и повечето от тестовите са всеизвестни на спортните специалисти. Добро впечатление прави големия брой опитни лица – 160, разпределени в 2 експериментални и 2 контролни групи. Разработва спортно-подготвителни упражнения по волейбол за експерименталните групи. В тях са застъпени развитието на всички двигателни качества.

Глава трета е посветена на анализ на получените резултати. Това е извършено в съответствие със задачите на дисертационния труд. Анализира резултатите от проведеното анкетно проучване сред учители по физическо възпитание и спорт, относно развиването на двигателните способности чрез средствата на волейболната игра, от което става ясно, че волейболът се възприема като ефективен инструмент за развиване на двигателните способности при учениците, особено по отношение на бързина на реакция, отскокливост, ловкост и координация. Преподавателите посочват нуждата от повече учебни часове, по-добра материална база и въвеждане на допълнителни методически елементи. Високата готовност за участие в научни изследвания (участие и подкрепа при различни условия) подчертава професионалната ангажираност и отвореност към иновации в преподаването на волейбол в училищна среда.

Докторантката последователно анализира средните стойности, вариативност и достоверност на разликите при антропометрични данни, данни за двигателна активност и спортно-технически умения при момичета и момчета от 9. и 10. клас. Използва сравнителен t-критерий на Стюдънт - за доказване на нулевата хипотеза, относно значимостта на разликите между средните нива на изследваните съвкупности. Изчислени са стойностите на t-критерия за зависими (изходни и крайни данни) и независими (експериментална и контролна групи). Разглеждат се корелационните зависимости и характера на връзките между изследваните показатели.

В заключение относно трета глава трябва да отбележа, че е налице коректен анализ на статистическите параметри, който се съпътства с премерено графично представяне на данните чрез 23 фигури.

Трудът завършва с десет изводи и шест препоръки, които според мен са пряко следствие от проведеното изследване и са структурирани коректно.

ПРИНОСИ И ЗНАЧИМОСТ НА РАЗРАБОТКАТА ЗА НАУКАТА И ПРАКТИКАТА

Дисертационният труд обогатява теорията и практиката в областта на физическото възпитание и спорта в средното училище, чрез изследване влиянието на специфични волейболни упражнения върху развиването на двигателните способности и усвояването на технико-тактически умения при ученици от 9 и 10 клас. Експерименталната дейност, направените анализи и обобщения позволяват да бъдат формулирани следните приноси, разпределени в четири основни направления:

- Теоретични;
- Методични;
- Емперични;
- Приложни.

ПРЕЦЕНКА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Авторът е посочил **3 самостоятелни** публикации по темата в Годишника на Шуменски университет.

ЛИЧНО УЧАСТИЕ НА ДОКТОРАНТА

Проведеното проучване е реализирано лично от докторант Диана Филипова и научните приноси са нейна заслуга.

АВТОРЕФЕРАТ

Авторефератът е разработен съобразно изискванията. Неговата структура и съдържание представят в съкратен вариант тези на дисертационния труд.

КРИТИЧНИ ЗАБЕЛЕЖКИ

Имам въпрос към докторантката, може ли разработените специфични волейболни средства да се прилагат за реализирането на задачите на Адаптираното физическо възпитание - АФВ, при работа с деца със специално образователни потребности.

ПРЕПОРЪКИ ЗА БЪДЕЩО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИТЕ ПРИНОСИ И РЕЗУЛТАТИ

Препоръчвам да използва резултатите от дисертацията за разработване на нормативна база за контрол и оценяване на физическата и техническа подготовка на ученици от 9. и 10. клас за задължителна област на учебно съдържание - спортни игри.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Предложеният труд отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ШУ „Епископ Константин Преславски“.

Всичко това ми дава пълно основание за **положителна оценка** и с убеденост да препоръчам на членовете на Научното жури да **присъди образователно-научната степен “доктор” Диана Живкова Филипова** в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... докторска програма Методика на физическото възпитание.

Дисертационният труд показва, че докторантът **Диана Живкова Филипова** притежава научно-изследователски умения и може да провежда ефективно обективни научни изследвания .

07.11. 2025 г.

Рецензент:

/проф. д-р Теодора Симеонова/